

ДО
МИНИСТЕРСТВОТО НА
ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

СТАНОВИЩЕ
ОТ ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Относно: Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № РД-07-5 от 2008 г. за условията и реда за отпускане на целева помощ за отопление

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР,

Във връзка с публикувания за обществено обсъждане Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № РД-07-5 от 2008 г. за условията и реда за отпускане на целева помощ за отопление, с който се предлага изплащането на помощта да се извършва на два отделни транша, Омбудсманът на Република България изразява следното становище.

Институцията на омбудсмана последователно защитава правата на гражданите в уязвимо положение и следи за това социалната политика да бъде насочена към реално подпомагане на нуждаещите се лица и семейства. Именно поради това считаме, че всяка промяна в условията и реда за предоставяне на социални помощи следва да бъде оценявана не само от гледна точка на бюджетното планиране, но и с оглед на отражението ѝ върху качеството на живот на гражданите, които разчитат на тази подкрепа.

В мотивите към проекта като аргумент за промяната се посочва необходимостта от по-добро управление на публичните средства и ограничаване на натиска върху разходната част на бюджета. Разбираме необходимостта държавата да осигурява финансова устойчивост на публичните системи. Същевременно обаче не може да бъде подкрепен подход, при който социалната подкрепа се реструктурира основно с аргументи за облекчаване на разходната част на бюджета, без да се отчете в достатъчна степен социалният ефект върху правоимащите граждани. Целевата помощ за отопление е социално право, а не инструмент за управление на бюджетния дефицит. Поради това всяка промяна в начина на нейното предоставяне следва да

бъде мотивирана преди всичко от интересите и потребностите на хората, които се нуждаят от тази подкрепа.

Особено важно е да се отчете, че значителна част от правоимащите лица използват за отопление дърва, въглища, пелети или други твърди горива, които по правило се закупуват предварително и в по-големи количества в началото на отоплителния сезон. За тези домакинства възможността да получат цялата помощ наведнъж има съществено значение за осигуряването на необходимото гориво за зимните месеци. Разделянето на помощта на два транша може да постави част от тях в невъзможност да направят необходимите разходи в началото на сезона или да ги принуди да търсят заеми и други източници на средства.

Не следва да се подценява и фактът, че в редица населени места доставчиците на дърва и въглища изискват заплащане при доставката, а закупуването на по-малки количества впоследствие често е свързано с по-високи разходи. Поради това предлаганата промяна може да доведе до реално намаляване на ефективността на предоставяната социална подкрепа.

Подобна промяна би могла да има и други неблагоприятни последици за уязвимите домакинства – невъзможност да закупят навреме необходимото гориво, риск от ограничаване или прекъсване на отоплението, задължняване, както и влошаване на здравословното състояние на възрастни хора, хора с увреждания, самотно живеещи лица и семейства с деца. Мярката създава риск от задълбочаване на енергийната бедност именно сред групите, за които е предназначена социалната подкрепа. Вместо да осигури по-ефективна защита на уязвимите лица, тя би могла да затрудни достъпа им до отопление именно в периода, когато потребността от него е най-голяма.

Същевременно в мотивите към проекта се съдържа и аргумент за намаляване на риска от нецелево разходване на помощта. Следва да се отбележи, че не са представени данни, които да обосновават наличието на значим обществен проблем, налагащ ограничаване на досегашния ред за изплащане на помощта. Не следва презумпцията за възможно нецелево разходване на помощта от отделни лица да води до ограничаване на възможността всички правоимащи граждани сами да преценяват кога и по какъв начин да използват предоставената им социална подкрепа. Социалното подпомагане следва да се основава на уважение към човешкото достойнство и на доверие към гражданите, а не на предположението, че държавата трябва да взема решения вместо тях.

Поради изложеното считаме, че ако бъде възприета възможността целевата помощ за отопление да се изплаща на части, това следва да става единствено със съгласието на правоимащото лице или семейство. Подходящо решение би било при подаването на молбата-декларация гражданите да могат сами да изберат дали желаят помощта да бъде изплатена

еднократно или на два транша, съобразно начина на отопление и конкретните потребности на домакинството.

Подобен подход би осигурил необходимата гъвкавост на системата, без да ограничава правата на гражданите и без да създава допълнителни затруднения за лицата, които най-силно зависят от тази форма на социална подкрепа.

В заключение Омбудсманът на Република България счита, че предложеният механизъм за разсрочено изплащане на помощта не следва да бъде въвеждан като задължително правило за всички правоимащи лица. Приемането на подобна промяна без възможност за избор би поставило в по-неблагоприятно положение част от най-уязвимите граждани и би отклонило фокуса на социалната политика от основната ѝ цел – защита на хората в риск от бедност и социално изключване.

С оглед на изложеното предлагаме проектът да бъде преразгледан и да бъде предвидена възможност изплащането на целевата помощ за отопление на два транша да се извършва само при изрично заявено съгласие от правоимащото лице или семейство.

С уважение,

ВЕЛИСЛАВА ДЕЛЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ